

מדה בדת

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

לע"נ הגאון ר' שמחה זיסל בן ר' אברהם ברוידא זצוק"ל
 הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
 MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 246 פרשת צו תשע"ז

בבא בתרא עה-פא

חופה שלכל אחד יהיה חופה ככבודו, ור' חנינא מבאר שהעשן בחופה הוא למי שעניו צרות בת"ח בעוה"ז ועניו מתמלאות עשן בעוה"ב, והאש היא שכל אחד נכווה מחופתו של חברו או לאותה בושה או לאותה כלימה, וכן נאמר על הפסוק ונתת מהודך עליו מהודך ולא כל הודך ואמרו זקני אותו דור שפני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה או לאותה בושה או לאותה כלימה.

ר' חמא בר חנינא אומר שהקב"ה עשה לאדם הראשון י' חופות בגן עדן שכתוב בעדן גן אלוקים היית כל אבן יקרה וגו', ומר זוטרא אומר שהיו י"א חופות שכתוב באותו פסוק כל אבן יקרה ואמר ר' יוחנן שהגרוע בכולם הוא זהב שהוא כתוב בסוף, ומה שכתוב בהמשך הפסוק מלאכת תופיך ונקביך כך ביאר רב יהודה בשם רב שהקב"ה אמר לחירם מלך צור כך הסתכלתי ובראתי נקבים נקבים באדם, ויש אומרים כך הסתכלתי וקנסתי מיתה על אדם הראשון עמוד ב ומה שכתוב בפסוק הנ"ל ועל מקראה פירש רבה בשם ר' יוחנן שירושלים של עוה"ב אינה כירושלים של עוה"ז שכל הרוצה לעלות אליה עולה ובעוה"ב עולים רק המוזמנים לה. עוד אמר רבה בשם ר' יוחנן שלעתיד לבא יקראו הצדיקים על שם הקב"ה שכתוב כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, ור' שמואל בר נחמני אמר בשם ר' יוחנן שג' נקראים על שמו של הקב"ה צדיקים משיח וירושלים, צדיקים, כדברי רבה משיח, שכתוב וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו, וירושלים שכתוב סביב שמונה עשר אלף ושם העיר מיום ה' שמה ואין לקרוא שמה בשין קמוצה אלא בשין שואית.

ר"א אומר שיאמרו לפני הצדיקים קדוש כמו שאומרים לפני ה' שכתוב והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו.

עוד אמר רבה בשם ר' יוחנן שהקב"ה יגביה את ירושלים ג' פרסאות שכתוב וראמה וישבה תחתיה והיינו כתחתיה שהיא ג' פרסאות שרבה אמר שאמר לו זקן אחד שהוא ראה את ירושלים הראשונה והיא ג' פרסאות ואין לומר שיהיה צער לעלות, שכתוב מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם, ורב פפא אומר שרואים מכאן שעובי הענן הוא ג' פרסאות.

רב חנינא בר פפא אומר שהקב"ה רצה לתת מדה לירושלים שכתוב ואומר אנה אתה הולך ויאמר אלי למוד את ירושלים לראות כמה רחבה וכמה ארכה, ואמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה שהוא ברא הרבה כרכים לאומות העולם בלי מדת אורך ורוחב ואילו ירושלים ששמך בתוכה ומקדשך בתוכה אתה נותן מדה מיד כתוב ויאמר אליו רוץ דבר אל הנער הלז לאמר פרוות תשב ירושלים מרוב אדם ובהמה בתוכה.

ר"ל אומר שהקב"ה עתיד להוסיף על ירושלים אלך פעמים גימטריא טפף גינות, אלף פעמים גמטריא קפל מגדלים, ואלף פעמים ליצוי בירניות ואלף ושני שילה טטפראות וכל אחת מהם היא כציפורי בשלותה שעליה שנינו שר' יוסי אמר שהיה בה ק"פ אלף שווקים של מוכרי ציקי קדירה.

מה שכתוב בהמשך והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשים פעמים פירש ר' לוי בשם רב פפי בשם ר' יהושע מסכנין שאם יש ג' ירושלים בכל אחת יש ל' מדורים למעלה ואם יש שלוש ירושלים יש בכל אחת ג' מדורים למעלה.

דף עה רב דימי אומר בשם ר' יונתן שגבריאל עתיד לעשות צידה עם הלוייתן שכתוב התמשוך לויתן בחכה ובחבל תשקיע לשונו ולולא שהקב"ה עוזר לו אינו יכול להתגבר עליו שכתוב העושו יגש חרבו.

רב דימי אמר בשם ר' יוחנן שכשלויתן רעב הוא מוציא הבל מפיו שמרתיח את כל המימות שבמצולה שכתוב ירתיח כסיד מצולה ולולא הוא מכניס ראשו לגן עדן אין בריה יכולה לעמוד בריחו, שכתוב ים ישים כמרקחה, וכשהוא צמא הוא עושה תלמים תלמים בים, שכתוב אחריו יאיר נתיב, ואמר רב אחא בר יעקב שהתהום חוזר לאיתנו רק אחר ע' שנים, שכתוב יחשוב תהום לשיבה ואין שיבה פחות מע' שנים.

אמר רבה בשם ר' יוחנן שהקב"ה עתיד לעשות סעודה לצדיקים לעתיד לבא מברשו של לויתן שכתוב יכרו עליו חברים, וכרה זה סעודה שכתוב ויכרה להם כירה גדולה וחברים אלו ת"ח שכתוב היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, ומשאר בשרו מחלקים ועושים סחורה שכתוב יחצוהו בין כנענים וכנענים זה תגרים, שכתוב כנען בידו מאזני מרמה לעשוק אהב, ועוד כתוב אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ, עוד אמר רבה בשם ר' יוחנן שהקב"ה יעשה סוכה לצדיקים מעורו של לויתן שכתוב התמלא בסוכות עורו ואם זכה עושים לו סוכה ואם לא זכה עושים לו צלצל שכתוב ובצלצל דגים ראשו, ואם זכה עושים לו צלצל ואם לא זכה עושים לו ענק שכתוב וענקים לגגרותיך, ואם זכה עושים לו ענק ואם לא זכה עושים לו קמיע שכתוב ותקשרנו לנערוותיך, והשאר הקב"ה פורסו על חומות ירושלים וזיוו מבהיק מסוף העולם עד סופו, שכתוב והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך.

רב שמואל בר נחמני אומר שנחלקו מלאכי הרקיע גבריאל ומיכאל או שני תנאים בא"י והם יהודה וחזקיה בני ר' חייא בפסוק ושמתי כדכד שמשותיך, אם הכוונה לאבן שוהם או לאבן ישפה ואמר הקב"ה יהיה כמו שניהם, ומה שכתוב ושערייך כאבני אקדח זה כמו מה שדרש ר' יוחנן בפסוק הזה שהקב"ה עתיד להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלוששים על שלוששים והוא חוקק בהם עשר על עשרים ומעמידם בשערי ירושלים, ולגלג עליו תלמיד אחד ואמר לו הרי עכשו לא מוצאים אבנים יקרות אפילו כביצת צוצילא ואיך יהיה אבנים גדולות כאלו אחר זמן הוא הפליג בספינה וראה מלאכי השרת שמנסרים אבנים טובות ומרגליות שהם ל' על ל' שחוקק בהם כ' על י' ושאל אותם אלו למי, אמרו לו שהקב"ה עתיד להעמידם בשערי ירושלים ובא לפני ר' יוחנן ואמר לו דרוש רבי ולך נאה לדרוש שראיתי כאשר אמרת אמר לו ריקה אם לא ראית לא האמנת אתה מלגלג על דברי חכמים נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות, ויש להקשות שנחלקו בפסוק ואולך אתכם קוממיות שר"מ אומר שהאנשים יהיו מאתיים אמות שני פעמים כקומתו של אדם הראשון, ור' יהודה אומר ק' אמה כנגד היכל וכתליו, שכתוב אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל וא"כ מדוע השערים קטנים ויש לומר שר' יוחנן דיבר על החלונות שעשויים לאויר.

עוד אמר רבה בשם ר' יוחנן שהקב"ה עתיד לעשות ז' חופות לכל צדיק וצדיק שכתוב וברא ה' על כל הר ציון ועל מקראה ענן יומם ועשן ונוגה אש להבה לילה כי על כבוד

רב סובר שקונים ספינה במשיכה כל שהוא ושמואל סובר שקנה רק אם משך את כולה, ולכאורה נחלקו בזה תנאים ששנינו כיצד במסירה אחזה בטלפה בשערה בשליף שעליה בפרומביא שבפיה בזוג שבצוארה קנאה כיצד במשיכה קורא לה והיא באה או שהכישה במקל והיא רצה לפניו וכשהיא עקרה יד הוא רגל קנאה, ורב אחי ויש אומרים שר' אחא אמר שקנאה רק כשהלכה מלא קומתה, ולכאורה רב סבר כת"ק ושמואל סובר כמו ר' אחא, ויש לומר שרב יכול לסבור כר' אחא והוא דיבר בבעלי חיים שאף שהיא עוקרת יד או רגל היא נשארת במקומה, אך בספינה כשהיא זזה קצת היא זזה כולה ושמואל יכול לסבור כת"ק שדיבר בבעלי חיים שבעקירת יד ורגל היא עומדת לעקור כולה אך ספינה יקנה רק אם ימשוך את כולה ואם לא לא יקנה, לכאורה יש לומר שנחלקו במחלוקת בברייתא אחרת שת"ק אמר שספינה נקנית במשיכה ור' נתן אומר ספינה ואותיות נקנות במשיכה, דף עו ובשטר ולכאורה ת"ק לא הזכיר אותיות אלא שחסר בברייתא ות"ק אמר ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה ור' נתן אומר ספינה ואותיות במשיכה ושטר, ולכאורה מה שייך שטר בספינה שהיא מיטלטלין אלא שת"ק אמר שספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה ור' נתן אמר ספינה במשיכה ואותיות בשטר, ולכאורה גם ת"ק אמר שספינה נקנית במשיכה ולכאורה יש לומר שנחלקו במחלוקת רב ושמואל שלת"ק קונה רק במשך כולה ולר' נתן מספיק כל שהוא כדברי רב, ויש לומר שבספינה כולם סוברים כרב או שמואל ונחלקו רק באותיות שר' נתן אומר לת"ק אני מודה לך בספינה אך באותיות יקנה רק אם יש שטר ובלי שטר לא יקנה, וכן נחלקו רבי ורבנן שרבי סובר אותיות נקנות במסירה וחכמים אומרים בין מסר ולא כתב בין כתב ולא מסר לא קנה עד שיכתוב וימסור, ולכאורה לרבי גם ספינה תקנה במסירה ששנו בברייתא להדיא שלרבי ספינה נקנית במסירה ולחכמים לא קנה עמוד ב עד שימשוך או שישכור את מקומה, ויש לומר שמה שאמר רבי שספינה במסירה מדובר ברה"ר שמשכיכה לא קנה אלא בסימטא, ומה שכתוב שקונה במשיכה מדובר בסימטא שמשכיכה קונה, אך קשה שאם הברייתא השניה מדברת ברה"ר מדוע אמרו חכמים שלא קנה עד שימשכנה הרי ברה"ר אין מי שמשכיר לו את המקום, ועוד שאביי ורבא אמרו שמסירה קונה ברה"ר ובחצר שאינה של שניהם ומשיכה קונה בסימטא ובחצר שהיא של שניהם והגבהה קונה בכל מקום, ויש לבאר שחכמים אומרים עד שימשכנה מרה"ר לסימטא ואם היא ברשות בעלים לא קנה עד שישכור את מקומה, ולכאורה יוצא שאביי ורבא סוברים כרבי אמר רב אשי שאם אמר לך חזק וקנה לכו"ע קנה וכאן מדובר שאמר לו לך משוך וקנה ונחלקו אם זה הקפדה שיעשה רק משיכה או זה רק מראה מקום שיעשה קנין המועיל.

רב פפא אומר שהמוכר שטר לחבירו צריך לכתוב לו קנה אותו ואת כל השעבוד שבו ואמר רב אשי שכשאמר שמועה זו לפני רב כהנא הוא שאל האם רק אם כתב כך ואם לא יכתוב כך לא יקנה וכי הוא מכר רק כדי לצור על פי צלוחיתו ואמר רב כהנא אכן קנה רק לך,

דף עז אמר אמימר שלהלכה אותיות נקנות במסירה כרבי ושאל רב אשי אם למדת את זה מרבך או מסברא אתה פוסק כך אמר לו שלמדתי מרבי אמר רב אשי שיש בזה סברא שהרי אותיות זה רק דברים והם לא יקנו בדברים, אך קשה שרבה בר יצחק אמר בשם רב שיש ב' שטרות שאם אמר זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר יכול לחזור בו מכתבת השטר אך אינו חוזר מהקנין בשדה ואם אמר על מנת שיכתבו לו את השטר חוזר בו בין בשטר בין בשדה ורב חייא בר אבין אמר בשם רב הונא שיש עוד שטר אחד עמוד

ב והוא שאם קדם המוכר וכתב את השטר כמו ששנינו שכותבים שטר למוכר אף שאין לוקח עמו כשמחזיק האחד בקרקע נקנה השטר בכל מקום שהוא ועל זה שנינו שנכסים שאין להם אחריות נקנים עם נכסים שיש להם אחריות בכסף שטר או חזקה, ויש לומר שקנין אגב הוא חזק יותר ממסירה שהרי מטבע אינו נקנה בחליפין ואילו בקנין אגב הוא כן נקנה כמו המקרה שרב פפא היה נושה י"ב אלף זוז אצל בית חוזה והוא הקנה את החוב לרב שמואל בר אחא אגב סף ביתו וכשבא רב אחא עם המעות הוא יצא לקראתו עד תוואך.

כשמכר ספינה לא מכר את העבדים והמרצופים והאנתיקי ורב פפא מבאר שענתיקי הוא העסק שיש בספינה.

משנה מי שמכר קרון לא מכר את הפרדות מי שמכר את הפרדות לא מכר את הקרון המוכר את הצמד לא מכר את הבקר והמוכר את הבקר לא מכר את הצמד ור' יהודה סובר שהדמים מודיעים שאם אמר לו מכור לי צמדך במאתים זוז וידוע שצמד אינו שוה מאתיים זוז א"כ הוא התכוון גם לבקר וחכמים סוברים שהדמים אינם ראייה. **גמרא** רב תחליפא מא"י שנה לפני ר' אבהו שאם מכר קרון מכר את הפרדות והוא הקשה ששנינו שלא מכר את הפרדות אמר ר' תחליפא האם אמחוק ברייתא זו אמר לו ר' אבהו אתה יכול להעמיד את הברייתא שקונה כשאדוקים בו.

יש לברר באמר צמד אם העולם קוראים לצמד צמד ולבקר בקר פשוט שמכר לו צמד ולא בקר, ואם קוראים לבקר צמד פשוט שמכר הכל ויש לומר שהמשנה מדברת במקום שקוראים לצמד צמד ולבקר בקר אך ישנם כאלו שקוראים לבקר צמד סובר ר' יהודה שהדמים מודיעים וחכמים סוברים שהדמים אינם ראייה, אך יש להקשות שיהיה ביטול מקח,

דף עח ואין לומר שחכמים חולקים על כך שיש ביטול מקח ביותר משתות שהרי שנינו שר' יהודה אמר שס"ת בהמה ומרגלית אין בהם אונאה ואמרו לו שאמרו רק את אלו, ויש לומר שמה שאמרו אין הדמים ראייה אכן הכוונה שיש ביטול מקח, ועוד יש לומר שחכמים אמרו ביטול מקח רק בכדי שהדעת טועה אך ביותר מכך ניתן לומר שנתן לו במתנה.

משנה מי שמכר את החמור לא מכר את כליו ונחום המדי אומר שמכר את כליו, ור' יהודה סובר שפעמים מכורים ופעמים לא, שאם היה לפניו חמור עם כליו ואמר לו מכור לי חמורך זה כליו מכורים אך אם אמר חמורך הוא אין כליו מכורים שלא התכוון לכליו. **גמרא** עולא אומר שנחלקו רק לגבי שק ודסקיא שהם צרכי המשא וכומני שהיא מרכבת הנשים שלת"ק סתם חמור הוא רק לרכיבה ונחום המדי סובר שסתם חמור הוא למשא אך אוכף ומרדעת וקלקלי שהיא הקשירה של האוכף וחבק לכו"ע מכר לו, ויש להקשות ששנינו בברייתא חמור וכליו אני מוכר לך מכר את האוכף ואת המרדעת ואת הקלקלי ואת החבק אך לא מכר שק ודסקיא וכומני וכשאמר לו היא וכל מה שעליה כולם מכורים ורואים שרק אם אמר לו חמור וכליו הוא קונה את צרכי הרכיבה ובלי זה לא קנה אותם, ויש לומר שאוכף ומרדעת הוא יקנה גם כשלא אמר לו חמור וכליו והחידוש הוא שגם כשאמר לו וכליו לא קנה את השק ואת הדסקיא והכומני, ורב פפא בר שמואל ביאר שכומני הוא מרכבת הנשים.

הסתפקו אם נחלקו בעודם עליו ובאינם עליו מודה נחום לחכמים שלא קונה או שנחלקו באינם עליו וכשהם עליו יודו חכמים לנחום, ולכאורה יש להביא ראייה ממה ששנינו שכשאמר לו הוא וכל מה שעליו כולם מכורים וזה מובן אם נחלקו בעודם עליו וא"כ זה לדעת חכמים, אך אם נאמר שנחלקו כשאינם עליו וכשהם עליו מכורים לכו"ע א"כ לפי מי הברייתא הזו, ויש לומר שנחלקו כשאינם עליו וזה לדעת

חכמים ויש להוסיף ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שראוי להיות עליו, ויש להוכיח מדברי ר' יהודה שאמר פעמים מכורים פעמים לא ולכאורה הוא דיבר על דברי ת"ק וא"כ נחלקו בעודם עליו, ויש לומר שר' יהודה עמוד ב דיבר בענין אחר כשעודם עליו, ורבינא הוכיח לרב אשי ממה ששנינו שמכר את הפרדות לא מכר את הקרון ורב תחליפא מא"י הביא ברייתא שמכר את הקרון מכר את הפרדות ואמר לו ר' אבהו הרי שנינו שלא מכר את הפרדות אמר לו א"כ אמחוק הברייתא הזו ואמר ר' אבהו שהברייתא דיברה באינם אדוקים בו א"כ המשנה דברה באין אדוקים בו ואם ברישא מדובר באין עודם עליו א"כ גם בסיפא מדובר באין עודם עליו, אמר רב אשי שברישא לגבי ספינה שנינו שלא מכר את העבדים והאנתיקי וביאר רב פפא שזה העסק שבספינה ומדובר בעודם עליו א"כ גם בסיפא מדובר באין עודם עליו אלא הפרק הזה דיבר בכמה ענינים.

אביי אומר שר"א ורשב"ג ור"מ וסומכוס ור' נתן ונחום המדי סוברים שכשאדם מוכר דבר הוא מוכרו עם תשמישיו, ר"א, ששנינו לעיל שאם מכר את בית הבד מכר את הקורה, ורשב"ג אמר שהמוכר את העיר מכר את הסנטר, ור"מ ששנינו שהוא אמר שאם מכר את הכרם מכרו עם תשמישיו, ור' נתן וסומכוס של ביצית ודוגית, ונחום המדי במשנתנו.

ר' יהודה חילק בין אמר חמורך הוא לאמר חמורך זה ומבאר רבא שאם אמר חמורך זה הוא יודע שזה חמורו והוא מתכוון לקנותו כמו שהוא עם כליו, וכשאמר חמורך הוא, זה לשון תימה האם הוא חמורך שתמכרנו לי.

משנה מי שמכר את החמור מכר את הסיח אך מכר את הפרה לא מכר את בנה מכר אשפה מכר זבלה מכר בור מכר מימיה מכר כוורת מכר דבורים מכר שובך מכר יונים. **גמרא** לכאורה אם אמר היא ובנה גם בפרה יקנה את בנה ואם לא אמר היא ובנה מדוע בחמור מכר את הסיח, ורב פפא מבאר שאמר לו חמור מניקה ופרה מניקה אני מוכר לך ובפרה הוא התכוון בשביל החלב שלה אך בחמור למה הוא התכוון אלא ודאי הוא התכוון לולד שלה.

מה שנקרא סיח כי הוא הולך אחר סיחה נאה בקריאה בנחת, ור' שמואל פירש בשם ר"נ בפסוק **על כן יאמרו המושלים** אלו המושלים ביצרים, **בואו חשבון** בואו נחשב חשבוננו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסידה, **תבנה ותכונן** אם אתה עושה כן תבנה בעוה"ז ותכונן לעוה"ב, **עיר סיחון** אם אדם שם עצמו כעיר שהולך אחר שיחה נאה, וכתוב אח"כ **כי אש יצאה מחשבון** שתצא אש מאותם המחשבים ותאכל את שאינם מחשבים **ולהבה מקרית סיחון** מקרית הצדיקים שנקראו שיחים **אכלה ער מואב** זה אדם שהולך אחר יצרו כעיר שהולך אחר שיחה נאה **בעלי במות ארנון** אלו גסי הרוח ששנינו שאדם שיש בו גסות הרוח נופל בגיהנם, **ונירם** אמר רשע אין רם **אבד חשבון** כביכול אבד חשבוננו של עולם, **עד דיבון** שאומר הקב"ה המתן עד שיבא דין,

דף עט ונשים עד נפת, עד שתבא אש שאינה צריכה ניפוח **עד מידבא** והיא תדאיב את נשמתם ויש שפירשו עד שהקב"ה יעשה את רצונו.

רב יהודה אומר בשם רב שהפורש מדברי תורה אוכלתו אש, שכתוב ונתתי פני בהם מהאש יצאו והאש תאכלם, ורב דימי אמר בשם ר' יוחנן שהפורש מדברי תורה נופל בגיהנם שכתוב אדם תועה מדרך השכל בקהל רפאים ינוח ורפאים זה גיהנם שכתוב ולא ידע כי רפאים שם בעמקי שאול קרואיה.

שנינו לגבי מעילה שמה שראוי למזבח ולא לבדק הבית או שראוי לבדק הבית ולא למזבח או שלא ראוי לא לזה ולא לזה מועלים בהם ובמה שכתובם כגון שהקדיש בור מלאה

מים אשפה מלאה זבל שובך מלא יונים שדה מלאה עשבים אילן מלא פירות מועלים בהם ובמה שכתובם, אך אם הקדיש בור ואח"כ התמלא מים, אשפה והתמלאה אח"כ זבל, שובך ואח"כ התמלא יונים, אילן שנשא פירות אח"כ, שדה שהתמלאה עשבים אח"כ, לר' יהודה מועלים בהם ולא במה שכתובם ולר' יוסי בשדה ואילן מועלים בהם ובגידוליהם כי הם גידולי הקדש, ואמר רבי שנראים דברי ר' יהודה בבור ושובך ודברי ר' יוסי בשדה ואילן, ולכאורה כשאמר רבי נראים דברי ר' יהודה בבור ושובך א"כ הוא חלק גם על שדה ואילן וכשרבי אומר נראים דברי ר' יוסי בשדה ואילן א"כ הוא חלק גם בבור ושובך, והרי בברייתא עצמה ר' יוסי אמר רק על שדה ואילן, ואין לומר שר' יוסי אמר את זה לדברי ר' יהודה כי ישנה ברייתא מפורשת שר' יוסי אמר אין אני רואה את דברי ר' יהודה בשדה ואילן כי הם גידולי הקדש, א"כ הוא חלק רק על שדה ואילן והוא מודה לר' יהודה בבור ושובך, ויש לפרש בדברי רבי שנראים דברי ר' יהודה לר' יוסי בבור ושובך שר' יוסי נחלק רק בשדה ואילן ובבור ושובך הוא מודה לר' יהודה.

שנו בברייתא שאם הקדיש ריקנים והתמלאו אח"כ מועלים בהם ולא במה שכתובם ור"א בן ר"ש סובר שמועלים במה שכתובם, ואמר רבה שנחלקו בשדה ואילן שת"ק סובר כר' יהודה ור"א בן ר"ש סובר כר' יוסי אך בבור ושובך לכו"ע מועלים בהם ולא במה שכתובם, ואביי מקשה ששנינו שאם הקדישם מלאים מועלים בהם ובמה שכתובם ור"א בן ר"ש מחליף משיטתו שלא מועלים במה שכתובם **עמוד ב** ואם נאמר שנחלקו בשדה ואילן א"כ בבור ושובך ודאי יסבור ר"א בן ר"ש שמועלים במה שכתובם, אלא יש לומר בדברי רבה שנחלקו בבור ושובך אך בשדה ואילן לכו"ע מועלים בהם ובמה שכתובם, ובבור ושובך ריקנים נחלקו במחלוקת ר"מ ורבנן שת"ק סובר כרבנן שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ור"א בן ר"ש סובר כר"מ שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, אך יש לדחות שר"מ אמר שאדם מקנה רק בפירות דקל שעשויים לבא אך כאן מי אמר שיבואו לעולם, ורבא מבאר שניתן להעמיד במים שבאים מחצירו לבור ויונים שבאות דרך שובכו לשובך, ובמלאים מבאר רבא שנחלקו בהקדיש בור סתם שר"א בן ר"ש סובר כאביו שאומר שלומדים דין גבוה מדין הדיוט שכמו שבהדיוט הוא יכול לומר בור מכרתי לך ולא מים, כך גם

לגבי הקדש הוא אומר בור הקדשתי ולא מים, ולת"ק לא לומדים דין גבוה מדין הדיוט, אך קשה ששנינו שמכר בור מכר מימיה ויש לומר שזה כדעת יחיד ששנינו בברייתא שלת"ק מכר בור לא מכר מימיו ור' נתן סובר שמכר בור מכר מימיו.

דף פ משנה מי שקנה פירות שובך מחבירו הוא מפריח למוכר את הבריכה הראשונה שנולדו שהאם צריכה צוות עמה, וכשמכר פירות כוורת נוטל ג' נחילים ומסרס שלא יעשו עוד פירות, מכר חלות דבש מניח אצל המוכר שתי חלות ואם מכר זיתים לקוץ מניח שתי גרופיות שזה שיעור שהעץ יגדל שוב. **גמרא** יש להקשות שבברייתא שנינו שמניח בריכה ראשונה ושניה ורב כהנא מבאר שמשאיר אחת לעצמה ואחת לאמה ולכאורה קשה שכמו שלאם יש צוות עם בתה ועוד זוג שהשארנו לה גם לבת נאמר שיש לה את האם ואת הזוג שהשארנו, ויש לומר שהאם יש לה צוות עם בתה אך לבת אין צוות עם אמה.

רב יהודה מבאר בשם שמואל שהסירוס של הדבורים הוא ע"י חרדל ובא"י אמרו בשם ר' יוסי בר חנינא שלא חרדל מסרס אותם אלא ע"י שחרוף בפיהן הן אוכלות את הדבש ואז הן עסוקות לעשות דבש נוסף ואינם עוסקות להתרבות, ור' יוחנן מבאר שלוקח ג' נחילים בסירוס והיינו בדילוג

שלוקח ראשון שלישי וחמישי והמוכר משאיר שני ורביעי, ובברייתא שנינו שנוטל ג' נחילים זה אחר זה ואח"כ נוטל אחת ומניח אחת.

רב כהנא אומר שדבש בכוורתו לא יוצא משם מאכל ולכאורה הוא סובר שדבש לא צריך מחשבה לקבלת טומאה, ויש להקשות ששנינו שדבש בכוורתו אינו אוכל ואינו משקה, ואב"י מבאר שמדובר באותם שתי חלות שהניחו לזמן הגשמים ור"א אומר שזה כדעת ר"א **עמוד ב** ששנינו שלר"א כוורת דבורים היא כקרקע וכותבים עליה פרוזבול ואינה מקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב חטאת ולחכמים לא כותבים עליה פרוזבול והיא לא כקרקע והיא מקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת פטור, ור' אלעזר מבאר בטעמו של ר"א שכתוב בפסוק ויטבול אותה ביערת הדבש ומה שייך יער לדבש אלא ללמד שכמו שהתולש בשבת מיער חייב כך הרודה מכוורת חייב, ויש להקשות מברייתא שדבש שזב מכוורתו אינו אוכל ולא משקה ולאב"י ניתן להעמיד שזה מדובר באותם שתי חלות אך לרבא קשה מכאן על רב כהנא ור"א יוסיף בברייתא שאם חשב עליו לאכילה אינו מטמא טומאת אוכלים ואם חשב עליו למשקים לא מטמא טומאת משקים, וישנה ברייתא כדברי רב כהנא שדבש בכוורתו מטמא טומאת אוכלים אף בלי מחשבה.

שנו בברייתא שמי שקונה אילן לקוץ הוא מגביה טפח מהקרקע וקוצץ ובבתולת השקמה ג' טפחים ובסדן השקמה ב' טפחים ובקנים ובקנים מהפקק ומעלה ובדקלים וארזים חופר ומשרש כי אין גזעם מחליף, ולכאורה לגבי בתולת השקמה שנינו שלא קוצצים אותה בשביעית כי זה עבודה, ור' יהודה אומר שכדרכו אסור אלא מגביה י' טפחים וקוצץ או גומם מעם הארץ ומשמע שרק מהארץ זה קשה לאילן ויותר מכך הוא טוב לה, ואב"י מבאר שג' טפחים זה ודאי טוב לה ומעם הארץ זה ודאי רע לה וביניהם זה לא טוב ולא רע ולגבי שביעית התירו לעשות דבר שודאי רע לעץ ולגבי מקח וממכר עושים רק באופן שזה טוב לה.

בדקלים וארזים חופר ומשרש שבכל מקרה אין גזעם מחליף, ולכאורה יש להקשות ממה שדרש ר' חייא בר לולייני בפסוק צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה שלכאורה מדוע צדיק נמשל לתמר ולא רע לא אלא שאם היה נמשל רק לארז היינו אומרים שצדיק לא עושה פירות כמו ארז לכן המשילוהו גם לתמר, ואם היינו ממשילים רק לתמר היינו אומרים שכמו שאין גזע התמר מחליף כך בצדיק אין גזעו מחליף לכן המשילוהו גם לארז א"כ ארז גזעו מחליף, ויש לומר כדברי רבא בר רב הונא שאמרו אצל רב שיש עשרה מיני ארזים, שיש פסוק אתן במדבר ארז שיטה והדס ועץ שמן אשים וגו' וכתוב ז' מיני עצים, וארז הוא מה שקוראים ארז, שיטה הוא תורניתא, הדס הוא אסא, עץ שמן הוא אפרסמון, ברוש הוא הנקרא ברתא, תדהר הוא שאגא, תאשור הוא שורבינא, ואמנם בפסוק נמנו ז' עצים אך רב דימי אמר שהוסיפו עליהם אלונים אלמונים אלמוגים אלונים הוא הנקרא בוטני אלמונים הוא הנקרא בלוטי אלמוגים הוא הנקרא כסיתא, **דף פא** ויש אומרים שהוסיפו ערונים ערמונים אלמוגים, ערונים הוא מה שנקרא ערי, ערמונים הוא דולבי, ואלמוגים הוא כסיתא.

משנה מי שקנה שתי אילנות בתוך שדה חברו לא קנה קרקע ולר"מ קנה קרקע, אם הגדילו לא ישפה והעולה מהגזע הוא של הקונה והעולה מהשרשים הוא של בעל הקרקע ואם מתו האילנות אין לו קרקע, ובקנה ג' אילנות קנה קרקע ואם הגדילו ישפה והעולה מהגזע והשרשים של הקונה ואם מתו יש לו קרקע. **גמרא** שנינו לגבי ביכורים שמי שקנה שתי אילנות בתוך של חברו מביא ואינו קורא ולר"מ מביא

וקורא, ורב יהודה אמר בשם שמואל שר"מ סובר שגם מי שקנה פירות מהשוק מביא וקורא, וזה מדויק ממה שהוא אמר לשון מיותרת שהוא אומר יש לו קרקע ומביא וקורא וזה פשוט שאם יש לו קרקע שיקרא אלא שהוא סובר שגם הלקוח מהשוק מביא וקורא, ויש להקשות שכתוב בפסוק אשר תביא מארצך, ויש לומר שזה בא למעט חו"ל, ומה שכתוב אדמתך בא למעט של עכו"ם, ומה שכתוב אשר נתת לי הכוונה שנתת לי זוזים שקניתי בהם, ורבה מקשה ששנינו להדיא שלר"מ שמי שקנה אילן בתוך שדה חברו מביא ואינו קורא כי לא קנה קרקע ונשאר בתיובתא.

ר"ש בן אליקים שאל את ר"א **עמוד ב** מדוע ר"מ מיעט קנה אילן אחד בביכורים ורבנן מיעטו שתי אילנות ואם אינו קורא מדוע הוא מביא, אמר לו ר"א מדוע אתה שואל אותי כביהמ"ד לביישני בדבר שהראשונים לא אמרו בו טעם, ורבה אמר מה הקושיא אולי ר"מ הסתפק באילן אחד ורבנן הסתפקו בשתי אילנות אך יש לומר שכתוב בברייתא להדיא שר"מ אומר שלא קורא לפי שלא קנה קרקע אך אולי יש להוסיף בברייתא שמא לא קנה קרקע, אך יש להקשות שאם זה לא ביכורים א"כ הוא מכניס חולין לעזרה, ויש לומר שהוא מקדיש אותם, אך קשה אולי זה לא ביכורים והוא מפקיע מתרומה ומעשר ויש לומר שאכן הוא מפריש, ולכאורה תרומה גדולה אכן ניתנת לכהן, ומעשר שני נאכל בירושלים, ובשנת מעשר עני הוא יכול לתת לכהן עני, אך מעשר ראשון הוא צריך לתת ללוי, ויש לומר שהוא נותן את זה לכהן כדעת ר"א בן עזריה שר"ע אמר שמעשר ראשון הוא רק ללוי ור"א בן עזריה סובר שהוא ניתן לכהן, אך קשה שאם זה ביכורים איך הוא יכול להביא בלי לקרוא שאין לומר שקריאה אינה מעכבת שהרי אמר ר' זירא במביא מנחה ס"א עשרונות שכל הראוי לבילה היא לא מעכבת ומה שלא ראוי לבילה בילה מעכבת, ויש לומר שהוא יכול לעשות כדברי ר' יוסי בר חנינא שאמר שאם בוצר ושולח ביד שליח והשליח מת בדרך מביא ולא קורא, שכתוב ולקחת והבאת שהלקיחה וההבאה תהיה באדם אחד וכאן הוא איננו.